

347.9(497.11)

PODNESCI U GRAĐANSKOM POSTUPKU (SADRŽINA I VEŠTINA SASTAVLJANJA)

Doc. dr Dragana Randelović*

Apstrakt:

Pisanje pravnih akata je jedan od najvećih problema sa kojima se diplomirani pravnici susreću na početku svoje profesionalne karijere, kada treba primeniti stečeno znanje u praksi, Ovome se posvećuje veoma mala pažnja, a reč je o veštini koja se mora izučiti. Samo poznavanje slova zakona nikako nije dovoljno. Za kvalitetan pravni akt neophodno je kombinovanje veštine pisanja i pravnog znanja. Pravni akt mora biti ne samo pravno korektan, već i jezički i logički ispravan. U radu smo najpre izneli pojam, vrste kao i minimalnu sadržinu koju svaki podnesak mora imati kako bi formalno bio ispravan. Kada je u pitanju sam stil podneska, ovde mladi pravnici nailaze na najviše poteškoća. Naime, zakonom propisana pravila o sadržini oni nauče na studijama, međutim, stil pisanja ne može da se "nabuba". Pravni, tzv. legalistički stil i jezik pisanja treba razlikovati od književnog. U radu smo nastojali da ukažemo i na neka osnovna pravila pisanja pravnih akata, jezik, stil, tehnička uputstva.

Svoju pažnju smo, pre svega usmerili na sastavljanje podnesaka. Međutim, svakako da ova pravila treba slediti i za ostale pravne akte.

Ključne reči: podnesak, stil pisanja podnesaka, jezik pisanja podnesaka.

UVOD

Jedan od najvećih problema, sa kojima se diplomirani pravnici susreću na početku svoje profesionalne karijere, kada treba primeniti stečeno znanje u praksi, svakako jeste pisanje pravnih akata. Ovome se posvećuje veoma mala pažnja, a reč je o veštini koja se mora izučiti. Veliki deo pravnih akata, njihovi primeri iz prakse, mogu se naći u raznim zbirkama, a dostupni su i na internetu. Naravno, ovo može biti korisno, međutim, svaki građanskopravni odnos, svaka krivičnopravna situacija je specifična, a formulare za najznačajnije akte iz oblasti građanskog i krivičnog prava – ugovore, presude, tužbe, žalbe nije moguće sačinuti. Sa ovim problemom se

* Docent užu naučnu oblast građansko pravo na na Departmanu za pravne nauke Univerziteta u Novom Pazaru, e-mail: d.randjelovic@uninp.edu.rs.

naročito susreću pravnici koji svoju praksu ne obavljaju kod advokata ili u sudu, već u nekoj privrednoj organizaciji, jer se sa ovim aktima ne susreću. Za polaganje pismenog dela pravosudnog ispita se upravo zahteva posedovanje veštine njihovog sastavljanja. Ukoliko je i moguće sastaviti ugovor uz pomoć nekog primera i poznavanja propisa obligacionog prava; ukoliko je i moguće sačinjavanje raznih zapisnika, naredbi, jer se njihovi obrasci nalaze u kompjuterima u svakoj policijskoj upravi, sačinjavanje tužbi i žalbi i presuda svakako nije moguće. Nije dovoljno da podnesak bude pravno korektan, već mora biti i jezički i gramatički pravilan, lako čitljiv i razumljiv. Za kvalitetan podnesak neophodno je kombinovanje veštine pisanja i pravnog znanja. Svaki sudija i tužilac ima svoj stil pisanja, i taj stil on prenosi na nove mlađe generacije koje svoj pripravnčki staž provode pod njihovim mentorstvom. Ukoliko je njihov stil dobar, a pelceri akata koje sastavljaju, a koje mladi pripravnici prikupljaju, kvalitetni, biće takvi i njihovi akti kada krenu sa samostalnim radom. Međutim, pripravnici i kasnije stručni saradnici, moraju zadržati samostalnost i izvesnu kritičnost prema aktima svojih mentora. Pravnici se moraju truditi da, kada krenu sa samostalnim pisanjem akata, formiraju sopstveni stil koji će biti lišen nepravilnosti i grešaka koje su se potkradale njihovim mentorima i koji će biti otvoren za konstantnu samokritiku i usavršavanje.

POJAM PODNESKA

Podnesak je pismena forma radnji kojima se stranke obraćaju organima javne vlasti (sudovima, drugim državnim organima, odnosno organizacijama koje vrše javna ovlašćenja). Oni sadrže određene procesne radnje koje se preduzimaju prilikom pokretanja ili u toku postupka.¹ Zakon o parničnom postupku² ne definiše sam pojam podneska već propisuje koje radnje stranke moraju preduzeti u pismenoj formi i njihovu obaveznu sadržinu. Tužba, protivtužba, odgovor na tužbu i pravni lekovi podnose se u pismenoj formi. Pismenu formu ispunjavaju i podnesci koji su upućeni sudu telegramom i elektronskom poštom, u skladu sa posebnim zakonom (čl. 98. st. 1. i st. 2. ZPP).

Podnesci mogu da budu pripremni, konačni i obični. Ova podela je čisto teorijska, ali može imati praktični značaj.

Pripremni podnesci služe strankama za pripremanje usmene rasprave i njima se saopštavaju sudu i protivnoj strani sve činjenice i okolnosti koje nameravaju da iznesu i predlože na raspravi, kako bi se oni unapred upoznali i pripremili. Oni se dostavljaju protivnoj strani čime se doprinosi brižem pripremanju glavne rasprave i kasnije njenom efikasnijem sprovođenju. Ovde spadaju tužba, odgovor na tužbu i dr.³

¹Petrušić, N., „Sastavljanje podnesaka“, *Priručnik za rad studenata, Pravna klinika za zaštitu prava žena*, Niš, 2011.

²„Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 49/2013-odluka US, 74/2013-odluka US i 55/2014.

³Stanković, G., *Građansko procesno pravo*, Pravni fakultet u Nišu, 2004, str. 260.

Konačni podnesci sadrže sve što je potrebno da se o njima odlučuje bez usmene rasprave. U njima su iznete sve činjenice, dokazna sredstva i formulisan zahtev za presudu. Primer konačnog podneska jeste mandatna tužba.

Obični podnesci sadrže razna saopštenja koja stranke saopštavaju sudu. Na primer, podnesak o promeni adrese, postavljanju punomoćnika i dr.

SADRŽINA PODNESKA

Sadržina podneska zavisi od parnične radnje koja se njime preduzima. Zakonom je predviđena obavezna minimalna sadržina koju podnesak mora da ima. ZPP u čl. 98. st. 3. i st. 4. propisuje da podnesci moraju da budu razumljivi, da sadrže sve ono što je potrebno da bi po njima moglo da se postupi, a naročito: označenje suda, ime i prezime, poslovno ime privrednog društva ili drugog subjekta, prebivalište ili boravište, odnosno sedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i punomoćnika ako ih imaju, predmet spora, sadržinu izjave i potpis podnosioca. Ako izjava sadrži zahtev, stranka je dužna da u podnesku navede činjenice na kojima zahtev zasniva, kao i dokaze ako je to potrebno.

Iz zakonske odredbe proizilazi da svaki podnesak mora da sadrži tri obavezna elementa: zaglavlje, sadržinu izjave i potpis podnosioca. Iako zakon to ne predviđa izričito, podnesak treba da sadrži i naziv parnične radnje koja se njime preduzima. Na primer, tužba, odgovor na tužbu, žalba.

Zaglavlje sadrži označenje:

- stvarno i mesno nadležnog suda kome se podnesak upućuje;
- stranaka (ime i prezime, odnosno poslovno ime i prebivalište ili boravište, odnosno sedište stranaka);
- zakonskih zastupnika i punomoćnika, ukoliko ih imaju;
- zakonskog ili uobičajenog naziva parnične radnje koja se tim podneskom preduzima;
- predmeta spora;
- vrednosti predmeta spora, ukoliko je to neophodno radi određivanja nadležnosti suda, izjavljivanja zahteva za reviziju, odnosno ostvarivanja nekog prava u postupku;
- broj primeraka u kojem se podnesak podnosi;
- broj priloga koji se podnose uz podnesak;
- ukoliko se podnesak podnosi u toku trajanja postupka, u gornjem desnom uglu navodi se i poslovni broj parničnog predmeta koji se sastoji od oznake registra, broja pod kojim je zaveden i oznaku kalendarske godine u kojoj je to učinjeno. Na primer, P. 257/2015.

Sadržina podneska predstavlja izjavu koja se upućuje sudu, odnosno protivnoj stranci. Izjava treba da bude jasna, precizna, određena. Činjenice moraju biti iznete pregledno, po izvesnom hronološkom redu. Za svaki činjenični navod mora da se navedu i odgovarajuća dokazna sredstva. Kao dokazna sredstva mogu se javiti stvari i lica pomoću kojih sud stiče saznanja i koja mogu stvoriti kod suda

uverenje o tome da određena činjenica postoji ili ne postoji. Zakon o parničnom postupku kao dokazna sredstva navodi: uviđaj, ispravu, svedoka, veštaka i saslušanje stranaka. *Uviđaj* će podnosilac u svom podnesku predložiti ukoliko je radi utvrđivanja neke činjenice ili razjašnjenja neke okolnosti neophodno neposredno čulno opažanje suda o svojstvima ili stanjima lica ili stvari. Na primer, neophodno je čulom sluha utvrditi da buka koja dopire iz susedne prostorije ometa tužioca u korišćenje njegove nepokretnosti za stanovanje; ili čulom mirisa utvrditi da mirisi koji dopiru iz susednog restorana ometaju tužioca u korišćenju njegove nepokretnosti za stanovanje. Zakon o parničnom postupku definiše samo pojam javne isprave: „Isprava koju je u propisanom obliku izdao nadležni državni i drugi organ u granicama svojih ovlašćenja, kao i isprava koju je u takvom obliku izdala, u vršenju javnih ovlašćenja, druga organizacija ili lice (javna isprava), dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje.“ (čl. 238. st. 1. ZPP) Dozvoljeno je da se dokazuje da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena. Kao dokazno sredstvo može se podneti i strana javna isprava, ukoliko je propisno overena i pod uslovima uzajamnosti. Uz stranu ispravu je neophodno podneti njen prevod, koji takođe mora biti overen. Stranka može da podnese i nejavne isprave, to su isprave koje se ne mogu podvesti pod zakonom dati pojam javne isprave. Za njih njih ne važi pretpostavka da dokazuju istinitost onoga što se u njima potvrđuje ili određuje već će sud njihovu dokaznu snagu ceniti po svom slobodnom uverenju i u vezi sa ostalim dokazima. Na primer, priznanica o datom novcu koju kao dokazno sredstvo tužilac predlaže u tužbi za povraćaj duga. *Svedoci* su lica koja su sposobna da daju obaveštenja o činjenicama koje se dokazuju. Na primer, u tužbi za povraćaj duga kao svedok se navodi treće lice koje je prisustvovalo kada je tužilac pozajmio novac tuženom. *Veštak* je lice koje poseduje stručna znanja iz određene oblasti. Sud izvodi dokaz veštačenjem ako je radi utvrđivanja ili razjašnjenja neke činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže. Ukoliko stranka predlaže dokaz veštačenjem, dužna je da u predlogu naznači predmet veštačenja, a može a predloži i određeno lice za veštaka. Stranka može da priloži i pisani nalaz i mišljenje veštaka odgovarajuće struke. Na primer, u tužbi za naknadu štete, tužilac može da podnese nalaz i mišljenje veštaka određene struke koje je dato neposredno nakon nanošenja štete. *Saslušanje stranaka* je dokazno sredstvo koje je predviđeno samo u parničnom postupku. Za razliku od ostalih dokaznih sredstava, ono ima supsidijaran karakter, odnosno izvodi se kad nema drugih dokaza ili kada i pored njihovog postojanja sud oceni da je potrebno i saslušanje samih stranaka radi utvrđivanja činjenica. U praksi, stranke često predlažu izvođenje ovog dokaza, i kada postoje druga dokazna sredstva. Na primer, kod tužbi za smetanje poseda, povraćaj duga, naknade štete i dr.

Potpis podnosioca predstavlja svojeručni potpis stranke koja upućuje podnesak. Ukoliko podnesak sastavlja i upućuje advokat stranke, onda se lično ime stranke samo ispisuje kompjuterski, a na margini zaglavlja u podnesku advokat stavlja otisak svog štambilja i potpisuje svojeručno podnesak.

PRIMERCI I PRILOZI PODNESKA

Podnesci i prilozi koji treba da se dostave protivnoj stranci podnose se sudu u potrebnom broju primeraka za sud i protivnu stranku. Ako podnesci ili prilozi nisu podneti u dovoljnom broju primeraka, sud će da ih umnoži o trošku stranke koja je propustila obavezu. Prilozi podneska su isprave kojima se dokazuje istinitost tvrdnji koje su iznete u podnesku. Isprava je telesni predmet na kojem se pisanim znacima izražava jedna misao. Isprava može biti javna i nejavna. Javna isprava je isprava koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, kao i isprava koju je u takvom obliku izdala organizacija ili zajednica u vršenju javnog ovlašćenja koje joj je povereno zakonom ili odlukom skupštine opštine. Javna isprava dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje. Prilozi se mogu predati u originalu, overenoj kopiji ili običnoj fotokopiji, što treba naznačiti u zaglavlju podneska. Ispravu priloženu u originalu, sud zadržava u spisima predmeta a protivnik ima pravo da izvrši uvid u predmet i da se upozna sa njenom sadržinom, ili da je prepíše. Kad prestane potreba za ispravom u originalu, ona se vraća podnosiocu na njegov zahtev (na primer, završi se parnica ili sud odluči da je ne koristi kao dokazno sredstvo). Isprava koja se predaje u kopiji ili prepisu, mora biti priložena uz svaki podnesak.⁴ Međutim, ukoliko su u pitanju isprave znatnijeg obima, potrebno je samo da se tačno označe u podnesku i da se naznači da će one biti podnete na uvid ukoliko sud ili protivna stranka to zahtevaju.

JEZIK PODNESKA

Stranke i drugi učesnici u postupku podnose svoje tužbe, žalbe i druge podneske na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu. Zakon o parničnom postupku propisuje da je u parničnom postupku u službenoj upotrebi srpski jezik i ćirilčno pismo. U sudovima na čijim područjima žive nacionalne manjine, u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma. Na teritoriji jedinice lokalne samouprave gde tradicionalno žive pripadnici nacionalnih manjina, njihov jezik i pismo mogu biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi. Jedinica lokalne samouprave će obavezno svojim statutom uvesti u ravnopravnu službenu upotrebu jezik i pismo nacionalne manjine, ako udeo pripadnika te nacionalne manjine u ukupnom broju stanovnika na njenoj teritoriji dostiže 15% prema rezultatima poslednjeg popisa stanovništva (čl. 11. st. 1-2. Zakona o službenoj potrebi jezika i pisma⁵). Pod službenom upotrebom jezika smatra se, između ostalog, korišćenje jezika u sudskom postupku i upotreba svog jezika i pisma u podnescima (čl. 12. i čl. 5. Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma).

⁴ V. Rajović, Građansko procesno pravo, Projuris, 2009, str. 19.

⁵ „Sl. glasnik RS“, br. 91, 53/93, 76/93, 48/94, 101/05 i 30/10.

STIL PODNESKA

Kada je u pitanju sam stil podneska, ovde mladi pravnici nailaze na najviše poteškoća. Naime, zakonom propisana pravila o sadržini oni nauče na studijama, potvrde prilikom polaganja pravosudnog ispita, međutim, stil pisanja ne može da se "nabuba". U pitanju je veština koja mora da se izuči. Većina iskusnih pravnika će reći da je u pitanju zanat koji se "peče" godinama radeći u struci. To jeste istina, ali uz ispravku. Zastupamo stanovište da je pisanje akata veština koja može da se savlada u toku studija, a usavrši u praksi.

TEHNIČKA UPUTSTVA ZA SASTAVLJANJE PODNESKA

- U sudskoj praksi je u upotrebi, uglavnom, font Times New Roman, veličina 12.
- Činjenično stanje treba podeliti u delove. Veliki delovi neprekidnog teksta su nepregledni i čitalac može izgubiti koncentraciju i nit.
- Svaki stav treba započeti novim redom, a svaki novi red razmakom.
- Izvesni autori zastupaju gledište da svaki stav treba označiti arapskim brojevima.⁶ Ne slažemo se sa ovim jer, po našem mišljenju, na ovaj način može doći do gubitka utiska da je reč o jednoj logičkoj celini. Numerisanjem, stavovi dobijaju više samostalnosti nego što smeju.
- Činjenične navode treba jasno odvojiti od dokaza, u novom redu.

POŠTOVANJE GRAMATIČKIH I PRAVOPISNIH PRAVILA

Pored pravnog znanja, pravnici moraju posedovati u brojna druga. Najznačajnije je svakako poznavanje pravila jezika na kojem sastavlja podnesak. Svaki pravnik mora posedovati u svojoj biblioteci i gramatiku. Pravnici moraju dobro ovladati upotrebu velikih i malih slova, spojenih i odvojenih reči, deklinaciju i ostalim gramatičkim i pravopisnim pravilima.

Kod pisanja datuma, nula se ne piše ispred jednocifrenog broja (na primer, 8. januar 2016. godina) Skraćenice ne treba koristiti, izuzev nekih opštepoznatih kao što su, dr., sl., itd.) Nazivi meseca u godini pišu se rečima. Brojevi do deset pišu se rečima, a preko deset ciframa (na primer, „čekali smo dva sata“, „ nakon 15 dana od kupovine, kvar se pojavio“).

JEZIK MORA BITI JASAN I ŠTO JEDNOSTAVNIJI

Pravni, tzv. legalistički stil i jezik pisanja treba razlikovati od književnog. Većina studenata koja je tokom školovanja pokazivala izvanredne uspehe prilikom

⁶ Petrušić, N., „Sastavljanje podnesaka“, *Priručnik za rad studenata, Pravna klinika za zaštitu prava žena*, Niš, 2011.

pisanja literarnih sastava, zakaže kod pisanja pravnih podnesaka. Osnovni cilj legalističkog pisanja, odnosno sastavljanja bilo koje vrste pravnih akata, jeste: informisanje adresata o izvesnim činjenicama na jasan, precizan i koncizan način. Vaš cilj nije da impresionirate svojim pravničkim znanjem, bogatim rečeničnim fondom, odnosno poznavanjem pravnih termina. Pogotovo, ukoliko su adresati osobe koje su pravno neuke, treba izbegavati pravnu terminologiju, izuzev kada je to neophodno. Reči se moraju koristiti u svom uobičajenom značenju. Strane reči treba koristiti samo ukoliko za njih ne postoji odgovarajući prevod u srpskom jeziku.

Činjenične navode i zahteve treba formulisati preciznim, jasnim, sažetim stilom, bez suvišnih reči i na način koji isključuje svaku dvosmislenost. U podnesku treba koristiti jedinstvenu terminologiju. Ne treba koristiti različite izraze za isti pojam. Kada se izraz upotrebi u jednom značenju, mora se u istom značenju upotrebljavati u celom tekstu.

Loš primer: Tužilja je sa tuženom zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju kako bi dočekala mirno starost i kako bi imao ko da je čuva i pazi i obezbeđuje hranu i lekove. Međutim, od samog starta tužena je fušarila i zabušavala u ispunjavanju dogovorenih obaveza. Nije donosila kuvanu hranu, već bajate ostatke njihove hrane. Nije kupovala svakodnevno potrebne namernice već samo kada se seti i kada joj odgovara jer je u prolazu. Nije dolazila svakodnevno kako bi joj pomagala u kupanju, pranju i čišćenju. Tužilju nije vodila ni kod lekara, iako je to bila najbitnija njena obaveza iz ugovora...

Dobar primer: Tužilja je sa tuženom zaključila ugovor o doživotnom izdržavanju u želji da kao stara osoba ima adekvatnu svakodnevnu ishranu i materijalnu pomoć, kao i stalnu pažnju i negu od strane tužene. Međutim, od samog početka tužilja je primetila da se tužena prema njoj i obavezama koje je preuzela ne odnosi iskreno, odgovorno i pošteno. Umesto svakodnevnih toplih obroka i svežih namirnica, tužena je jednom nedeljno donosila bajata jela i namirnice. Tužena joj nije obezbeđivala ni odeću, obuću niti sredstva za ličnu higijenu, iako je ugovorom na to bila obavezna. U pogledu održavanja lične higijene, tužilja je bila prepuštena sama sebi. Bolesna, stara i onemoćala, morala je da sama pere, čisti, pegla, sprema. Takođe, tužena joj nije pomagala ni prilikom ostvarivanja lekarske nege. Morala je sama da ide kod lekara i kupuje lekove...

UPOTREBA ODGOVARAJUĆEG TONA

Pored jednostavnosti, konciznosti i jasnoće, treba postići i odgovarajući ton. Ton advokata, odnosno pravnika. Međutim, treba voditi računa da formalni, advokatski ton ne pređe u nadmeni. Ton takođe mora biti ozbiljan. Pravni podnesci nisu mesta za humor i duhovitost. Legalistički stil pisanja je formalni stil. Treba izbegavati svakodnevne govorne izraze, žargon, pomodne reči, izuzev ukoliko je to neophodno prilikom citiranja tuđih izjava.

Loš primer: Nakon razvoda braka tuženi je počeo da se vucara sa raznim sumnjivim likovima i da troši pare na kafane i žene, a tužilji, koja pošteno i vredno pokušava sama da prehrani njihovo zajedničko maloletno dete ne daje ni paru, a obećao je da hoće.

Dobar primer: Odnosi između bivših supružnika nakon razvoda su loši, tako da se tuženi ne pridržava njihovog usmenog sporazuma da će adekvatno i srazmerno doprinostiti izdržavanju zajedničkog maloletnog sina. Na obraćanja i molbe tužilje da joj pomogne u izdržavanju sina on je odgovorio. „Spiskaću sve na kafane i žene“.

UPOTREBA KRATKIH REČENICA

Jedno od bitnijih pravila jeste ograničavanje svake rečenice jednom mišlju. Rečenicu treba dobro isplanirati pre nego što bude stavljena na papir. Nakon nekoliko nedelja intenzivnog istraživanja i traženja rešenja za pravni problem, često se dešava da se u podnesku želi reći previše. Naročito neiskusni, mladi pravници žele da pokažu da su upoznati sa pravnim problemom, da su posvetili dosta vremena u nalaženju rešenja, i time impresioniraju i pokažu da su dostojni pravničke profesije. Rezultat ovoga su dugačke, preopširne rečenice koje više liče na nitima povezanu gomilu reči, koja ne omogućava da se jasno vidi ideja.⁷ Da bi se ovo izbeglo neophodno je koristiti jasne, kratke rečenice. Reči treba birati tako da informišu a ne impresioniraju.

Loš primer: Tokom braka, zbog različitih karaktera i pogleda na život, između stranaka dolazilo je do nesporazuma i sukoba oko rešavanja osnovnih pitanja koja se tiču njihovih ličnih odnosa, izdržavanja porodice, vaspitanja dece i dr, što je dovelo do toga da njihov zajednički život postane nepodnošljiv i da prestane da se ostvaruje svrha braka i konačno okončanja zajednice života, tako da svaka stranka sada samostalno živi.

Dobar primer: Tokom braka, zbog različitih karaktera i pogleda na život, između stranaka dolazilo je do nesporazuma i sukoba oko rešavanja osnovnih pitanja koja se tiču njihovih ličnih odnosa, izdržavanja porodice, vaspitanja dece i dr. Usled toga, njihov zajednički život je postao nepodnošljiv i prestala je da se ostvaruje svrha braka. Konačno, ovo je rezultiralo okončanjem zajednice života, od kada svaka stranka živi samostalno.

IZBEGAVATI PERSONALIZACIJU

Može biti teško odoleti iskušenju i izneti sopstvene stavove u podnesak, međutim, fraze kao što su „ja verujem“, „naše mišljenje je“, „mi tvrdimo“, treba izbegavati. One samo mogu da oslabe vašu poziciju jer sudiju neće zanimati vaše lično mišljenje i pretpostavke, već snaga vaše argumentacije.⁸ Ono što će ojačati

⁷ N. Schultz, I. Sirico, *Legal Writing and other lawyering skills*, Matthew Bender, 1998, str. 132.

⁸ N. Schultz, I. Sirico, *Legal Writing and other lawyering skills*, Matthew Bender, 1998, str. 140.

vašu poziciju jeste jasno iznošenje činjenica i njihovo dovođenje u vezu sa konkretnim zakonskim pravilima. Ono što zanima sudiju i što je njegova uloga jeste pravilna kvalifikacija činjeničnog stanja i primena zakonskih normi u cilju donošenja pravilne odluke.

LOGIČKI REDOSLED

Činjenično stanje koje se u podnesku iznosi treba podeliti u stavove.. Ovi stavovi se trebaju sastojati iz jedne ili više rečenica koje čine logičku celinu. Veliki delovi neprekidnog teksta su nepregledni i mogu dovesti do gubitka koncentracije, stoga treba primeniti „pravilo od pet redova“, odnosno izbeći neprekidni tekst od više od pet redova, osim ako je neophodno.⁹ Do kofuzije često dolazi kada se želi izneti suviše ideja u premalo reči. Nekada misao savršeno ima smisla u glavi ,ali postane konfuzna na papiru. Ovaj problem se može izbeći pažljivim planiranjem rečenica, i pažljivim, ponovnim kritičkim čitanjem kada dobiju svoje mesto u podnesku. Međum, kada budu stavljene na papir, one često dobiju samostalnost i autoru nekada bude nemoguće da im pristupi objektivno. Najbolje je ostaviti da se tekst „ohladi“ i nakon izvesnog vremena pristupiti njegovom revidiranju, sa više objektivnosti. Jedan od najtežih zadataka za pisce jeste voljno i spremno vršiti suštinsku korekturu sopstvenih napisanih reči.

BRZO DOĆI DO SUŠTINE

Ukoliko do suštine ne dođete brzo, verovatno ćete izgubiti pažnju čitaoca. Često, u pitanju su zauzete osobe koje nemaju vremena a ni strpljenja da tragaju za poentom. Zbog toga, ukoliko se time poštuje pravilo o logičnom redosledu, najpre treba navesti zaključke. Takođe, najbolje argumente treba navesti na početku. Kada čitamo neki dokument, obično najviše pažnje poklanjamo na početku. Posle izvesnog vremena, pažnja opada.

PRECIZNOST I ODREĐENOST

Činjenice koje se navode moraju biti precizne i određene. Nije dozvoljeno generalizovanje, uopštavanje, iznošenje pretpostavki. Treba izbegavati smeštanje događaja u vremenske okvire već, kada god je to moguće, što preciznije navesti datume.

Loš primer: Poslednjih godina tuženi nije plaćao izdržavanje za svoje maloletno dete.

⁹ Petrušić, N., „Sastavljanje podnesaka“, *Priručnik za rad studenata, Pravna klinika za zaštitu prava žena*, Niš, 2011.

Dobar primer: Tuženi nije plaćao izdržavanje za svoje maloletno dete od januara 2012. godine pa sve do dana podnošenja tužbe.

UREDOST PODNESKA

Ako je podnesak nerazumljiv ili nepotpun, sud će stranci koja nema punomoćnika da vrati podnesak radi ispravke. Ako podnesak bude ispravljen i dostavljen sudu u propisanom roku smatraće se da je podnet sudu onog dana kada je prvi put bio podnet. Smatraće se da je podnesak povučen ako ne bude vraćen sudu u određenom roku, a ako bude vraćen bez dopune, odbaciće se. Ako je podnesak, koji je u ime stranke, podnet od strane njenog punomoćnika, odnosno javnog pravobranioca ili javnog tužioca nerazumljiv ili nepotpun, sud će ga odbaci. Iz ovoga nesumnjivo sledi da advokati, javni pravobranioци i javni tužioci nemaju pravo na greške i da moraju besprekorno ovladati veštinom pisanja pravnih akata.

Prilikom sastavljanja podneska treba voditi o opštim pravilima o sadržini podneska, ali i o posebnim pravilima koja zakon propisuje za konkretne podneske koji sadrže određene parnične radnje, kao što su, na primer, tužba, odgovor na tužbu ili žalba.

ZAKLJUČAK

Tradicionalni način studiranja na našim pravnim fakultetima svojim studentima, po završetku školovanja, pruža samo diplomu, koja ih ne čini stručnjacima već jalovim pravnicima nesposobnim da primene svoje stečeno nanje na konkretne slučajeve. Oni će svoje praktično znanje steći, kroz nekoliko godina, ali učeći na sopstvenim greškama, koje su neminovne za sve one koji se upuste u rešavanje konkretnih životnih problema potkovani samo teorijskim znanjem. Veliki je rizik da će u tom dugom procesu sticanja prakse izgubiti ugled. Izučavanju praktičnih veština, koje su neophodne kako bi pravnik uspešno, profesionalno i samostalno obavljao svoj poziv, ne poklanja se dovoljna pažnja. Jedna od najznačajnijih među njima jeste veština pisanja pravnih akata. Sa ovim se pravnici susreću čim krenu da obavljaju svoj poziv. Pisanje pravnih akata mladim pravnicima izaziva najviše poteškoća, jer se sa njima nisu susretali tokom studiranja. Oni su izučili teorijske postulate, naučili elemente koje svaki pravni akt mora da ima, međutim, to nije dovoljno. Nije dovoljno da podnesak bude pravno korektan, već mora biti i jezički i gramatički pravilan, lako čitljiv i razumljiv. Za kvalitetan podnesak neophodno je kombinovanje veštine pisanja i pravnog znanja. Legalistički stil pisanja treba razlikovati od književnog. Osnovni cilj legalističkog pisanja, odnosno sastavljanja bilo koje vrste pravnih akata, jeste: informisanje adresata o izvesnim činjenicama na jasan, precizan i koncizan način. Njihov cilj nije da adresant impresionira pravničkim znanjem, bogatim rečeničnim fondom, odnosno poznavanjem pravnih termina. Podnesak mora, najpre da zadovolji formu

koja je propisana zakonom i da sadrži minimum elemenata koji su neophodni da bi bio potpun. Međutim, podjednako bitno je i poštovanje jezičkih i gramatičkih pravila: jezik mora da bude jasan i jednostavan, moraju se poštovati gramatička i logička pravila, na koncizan način, upotrebom kratkih rečenica, prateći logički redosled, brzo doći do suštine.

Na ovaj način, pravnici stižu svoj ugled, ali i ono najbitnije, omogućavaju i olakšavaju ostvarivanje i zaštitu prava i interesa svojih klijenata

LITERATURA

1. N. Schultz, I. Sirico, *Legal Writing and other lawyering skills*, Matthew Bender, 1998.
2. Petrušić, Nevena: *Sastavljanje podnesaka*, Priručnik za rad studenata, Pravna klinika za zaštitu prava žena, Niš, 2011.
3. Radović, V, *Građansko procesno pravo*, Projuris, 2009.
4. Stanković, Gordana: *Građansko procesno pravo*, Niš, 2010.
5. *Zakon o parničnom postupku*, „Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 49/2013-odluka US, 74/2013-odluka US i 55/2014.

SUBMISSIONS IN CIVIL PROCEEDINGS (CONTENTS AND DRAFTING SKILLS)

PhD Dragana Randelovic

Abstract:

Brief writing is one of the biggest problems law graduates encounter at the start of their professional careers, when there's a need to put the acquired knowledge into practice. Very little attention is being paid to this, even though it's the art that must be mastered. Knowing the word of law is not enough by itself. A quality brief requires the combination of the art of writing and legal knowledge. It is not sufficient for a brief to be appropriate, since it also has to be linguistically and logically correct. When it comes to a brief writing style, it is here that young lawyers face difficulties the most. Namely, they learn the rules on the content of a brief prescribed by law; nevertheless, a writing style is not something that can be crammed. Legal or, so called, legalistic writing style and legal language are to be held distinct from the literary ones. In this paper, we strive to also put emphasis on some basic rules on writing legal documents, language, style and technical instructions.

We have focused our attention, above all, on composing briefs. Nonetheless, it goes without saying that these rules should be followed for other legal documents as well.

Keywords: brief, brief writing style, brief writing language.